

Шепетько С. А. – кандидат юридичних наук, заступник керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю при Раді національної безпеки і оборони України

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ У СФЕРІ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ

Аналіз основних тенденцій та проявів організованої злочинності свідчить про те, що з 2015 р. вбачається тенденція до збільшення кількості виявлених злочинів, учинених у складі організованих груп і злочинних організацій, на 0,52 %. Зокрема, упродовж 12 місяців 2015 р. було виявлено 1324 кримінальних правопорушення, вчинених організованими групами і злочинними організаціями, а за аналогічний період 2016 р. – 1331 [1]. До того ж, у 2016 р. наявною є тенденція до збільшення кількості виявлених організованих груп і злочинних організацій на 0,7 %. Так, за статистичними даними Генеральної прокуратури України, упродовж 12 місяців 2015 р. виявлено 135 організованих груп і злочинних організацій, а за аналогічний період 2016 р. – 136 організованих злочинних формувань [2; 3].

Попри те, що вбачається тенденція до зменшення кількості виявлених злочинів, учинених у складі організованих груп і злочинних організацій, що діють у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів на 81,2 %. Зокрема, упродовж 12 місяців 2015 р. було виявлено 288 кримінальних правопорушень, учинених організованими групами і злочинними організаціями, а за аналогічний період 2016 р. – 54. Доцільно охарактеризувати основні тенденції цього виду злочинності в Україні.

Варто зауважити, що нелегальний ринок продовжує наповнюватися наркотиками (переважно азійського походження опійної групи), а з території країн ЄС Союзу до України ввозять синтетичні наркотики (екстазі, ЛСД, метадон). Переміщення наркотичних засобів через територію України значно залежить від ефективності діяльності поліції країн ЄС щодо ліквідації значних організованих злочинних угруповань, які спеціалізуються на незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, а також блокування каналів постачання наркотиків: героїну, гашишу, марихуани – з Афганістану,

Марокко і країн Південно-західної Азії; кокаїну – з країн Південної Америки через країни Центральної та Західної Африки, які використовуються для його зберігання і транзиту.

Під час переміщення наркотиків з країн Латинської Америки до Європи, зокрема до України, зростає кількість випадків використання громадян України як наркокур'єрів, які транспортують заборонені речовини під час здійснення пасажирських авіаційних перельотів. Правоохоронні органи України викрили численні спроби латиноамериканських наркодилерів налагодити нові канали транзиту кокаїну територією України з метою продажу окремих партій на місцевому ринку або для реекспорту в країни Західної Європи та колишнього СРСР.

На сучасному етапі наркоугруповання розпочали збут наркотичних засобів через Інтернет. Для цього вони закриті ресурси, доступ до яких надається лише через спеціальну комп'ютерну програму. Збут наркотиків може також відбуватися під виглядом продажу чаїв та харчових добавок через онлайн-магазини, кур'єрська доставка здійснюється офіційними поштовими перевізниками («Укрпошта», «Новапошта», «DHL» та «TNT»), а розрахунок – за допомогою електронної валюти або шляхом нарахування на банківську карту з фіктивними іменами.

Відзначається активізація з боку балканських злочинних угруповань, які завозять синтетичні наркотики на територію України через порти в м. Одеса. Збільшення обсягів транспортування наркотиків з країн Латинської Америки змушує наркоугруповання використовувати новітні методи та засоби для забезпечення наркотрафіку, зокрема чартерні авіаперевезення, маломірні морські судна, невеликі підводні човни. До того ж, організовані злочинні угруповання постійно удосконалюють способи камуфлювання нелегального переправлення наркотиків. З метою їх контрабандного переміщення у транзитних потягах та автомобілях, які прямують через Україну в Європу або Росію, створюють тайники (у колесах, бензобаках, салонах тощо). Також використовуються особливості конструкції вантажних транспортних засобів (тягачів) та спеціально обладнані сховища у багажних відсіках автомобіля або причепа.

З огляду на вищевикладене, з метою удосконалення нормативно-правової бази у сфері боротьби з організованою злочинністю доцільно на законодавчому рівні:

– прийняти Закон України «Про внесення змін до ст. 182 Кримінального процесуального кодексу України (щодо підтвердження легальності походження коштів, унесених у якості застави)» задля удосконалення механізму застосування запобіжного заходу в кримінальному провадженні у справах про злочини, вчинені у складі організованих злочинних угруповань, у вигляді застави, зокрема щодо підтвердження законності джерел походження внесених коштів;

– унести зміни до ст. 91 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» з метою збільшення строків ведення оперативно-розшукових справ щодо осіб, якщо наявні відомості про їх участь у підготовці до вчинення злочину, – до встановлення та фіксації фактичних даних про протиправні діяння, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, до 12 місяців, продовження строку передбачити до 18 місяців, а подальше продовження строку – до 24 місяців;

– з метою реалізації положення п. 2 ст. 16 та п. 2 ст. 22 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС (ратифіковано Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII) розробити та внести на розгляд до Верховної Ради України проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо відповідальності для “злочинців у законі” та за злочини, вчинені злочинними угрупованнями)»;

– Національній поліції України: 1) створити Єдиний інформаційно-аналітичний центр для збирання, узагальнення, аналізу інформації щодо загроз, ризиків стану, тенденцій проявів організованої злочинності; 2) забезпечити функціонування бази даних автоматизованої інформаційно-пошукової системи «Скорпіон» в оперативно-службовій діяльності правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинністю, що надасть можливість покращити ефективність заходів, що реалізуються в зазначеному контексті.

Список використаних джерел

1. Звіт про результати роботи підрозділів Національної поліції України за 12 місяців 2016 р. (форма № 1-АВ). – Розділ X // Відомості про виявлені організовані групи та злочинні організації і вчинені ними кримінальні правопорушення.

2. Звіт про результати роботи підрозділів органів внутрішніх справ за 12 місяців 2015 р. – Розділ X // Відомості про виявлені організовані групи та злочинні організації і вчинені ними кримінальні правопорушення.

3. Звіт про результати боротьби з організованими групами та злочинними організаціями за січень–грудень 2015 р., січень–грудень 2016 р. // Форма № 1-ОЗ (місячна), затверджена наказом ГПУ від 23 жовт. 2012 р. № 103 за погодженням з Держстатом України.

Яковець І. С. – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділу дослідження проблем кримінального та кримінально-виконавчого права Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України;

Василюк І. М. – адвокат Волинської колегії адвокатів

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІВ ТА УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМ

Вивчення наукової літератури показало, що низка науковців небезпідставно пропонує доповнити Кримінально-виконавчий кодекс (КВК) України гл. 191 «Запобігання вчиненню нових злочинів засудженими». В ній має бути визначено: а) категорії засуджених, які потрібно брати на профілактичний облік; б) правові наслідки такої діяльності персоналу колоній; в) види і межі правообмежень для зазначеної категорії осіб; г) принципи профілактики тощо [1, с. 108]. Такі пропозиції аргументовано тим, що визначення у кримінально-виконавчому законодавстві України зазначеного інституту права зумовлено: наявністю аналогічних механізмів реалізації його завдань щодо основних засобів виправлення і ресоціалізації засуджених (гл. 16 «Режим у колоніях та засоби їх забезпечення», гл. 18 «Праця засуджених до позбавлення волі», гл. 19 «Виховний вплив на засуджених до позбавлення волі» КВК України тощо); приведенням наявної практики профілактики злочинів в УВП у чітку відповідність до вимог ст. 19, 63 Конституції України, згідно